

תוכן עניינים:

- 3 ..... מבוא
- 4 ..... 1. פוליגרף מהו? .....
- 5 ..... a. הליך בדיקת הפוליגרף.....
- 6 ..... 2. אמינותה, מהימנותה ודיוקה של בדיקת הפוליגרף.....
- 8 ..... 3. קבילותה של בדיקת הפוליגרף במערכת במשפט הישראלית .....
- 9 ..... a. במשפט האזרחי.....
- 11 ..... b. במשפט הפלילי.....
- 13 ..... i. שימוש בבדיקת פוליגרף בהליכי חקירה ומעצר בטרם הגשת כתב אישום.....
- 14 ..... 4. עיון מחדש בטיעונים בעד ונגד ובשאלת קבילותה של בדיקת הפוליגרף בהליכים פליליים.....
- 17 ..... 5. סיכום ומסקנות.....
- 18 ..... רשימה ביבליוגרפית.....

מבוא:

אמינותה ומהימנותה של בדיקת הפוליגרף, כבדיקה מדעית אמפירית, שאינה תלויה במשתנים ושיש בה לתרום לחקר ה"אמת" וה"שקר", הייתה מאז ומתמיד שנויה במחלוקת, דבר שהייתה לו השפעה ישירה על קבלת ההחלטות באשר לשאלת קבילותה של הבדיקה במסגרת ההליכים משפטיים.

כפועל יוצא גם ששאלת קבילותה של הבדיקה כראייה במסגרת הליכים משפטיים, ובייחוד בהליכים הפליליים, הייתה נושא לדיון נרחב בישראל ובעולם, כאשר עוד בשנות השבעים של המאה הקודמת מונתה וועדה משפטית ישראלית, בראשותו של השופט (כתוארו דאז) יצחק כהן, על מנת לבחון את ההיבטים השונים באשר לשאלת קבילותה של הבדיקה במסגרת ההליכים המשפטיים בישראל.

בין יתר העניינים שעלו במסגרת השאלה, האם נכון וראוי כי בדיקת הפוליגרף תשמש כראייה קבילה במסגרת המשפט הפלילי, הועלו טיעונים נגד קבילותה של הבדיקה, ביניהם; הצדקה מוסרית למנוע את השימוש בבדיקה כראייה, לאור הפגיעה הפוטנציאלית זכויות היסוד של הנאשם, וכן החשש כי תוצאות הבדיקה מושפעות מהגורם האנושי המתפעל את הבדיקה ללא פיקוח. מנגד, נטען כי הניסיון הרב שנצבר בתחום וכן המחקרים שבוצעו והצביעו על רמת דיוק גבוהה יחסית, יש בהם לחזק את אמינותה של הבדיקה כראייה ראויה במסגרת ההליך המשפטי. אף על פי כן, שיעור ההצלחה הגבוהה לכאורה של הבדיקה לא הצליח לבטל באופן מלא את החשש לפיו דוברי אמת ימצאו דוברי שקר וכן את הקשיים ואת שאלת לגיטימיות השימוש בבדיקה לצורך הרשעתו של אדם בפלילים, כשרמת ההוכחה הנדרשת הינה "מעל לספק סביר".

בהתאם לכך, במסגרת עבודה זו אדון בשאלה האם ראוי שבדיקת הפוליגרף תשמש כראייה קבילה במסגרת המשפט הפלילי?

הפרק הראשון של העבודה יבחן מהי בדיקת הפוליגרף וכן את הקשיים לעניין הגדרה אחידה ומוסכמת הן באופן כללי והן בהגדרה המשפטית. במסגרת הפרק, אפרט בקצרה גם את הליך בדיקת הפוליגרף והשיטות המרכזיות של הבדיקה. הפרק השני של העבודה, ידון בשאלת אמינותה, מהימנותה, תוך סקירה קצרה של מחקרים שבוצעו בתחום ומידת הדיוק של הבדיקה בהתאם למחקרים אלו, וכן את הגורמים השונים שיש בהם להשפיע על מידת מהימנותה של הבדיקה. הפרק השלישי של העבודה, ידון במעמדה החוקי של בדיקת הפוליגרף ובשאלת קבילותה של הבדיקה, הלכה למעשה, במערכת המשפט הישראלית. פרק זה ידון תחילה בדו"ח וועדת כהן והמלצותיה וכן יסקור את ההלכות לעניין קבילותה של בדיקת הפוליגרף במשפט הישראלי, תחילה סקירה קצרה של ההלכה במשפט האזרחי ואז דיון בשאלת קבילותה של הבדיקה במשפט הפלילי. במסגרת הפרק הרביעי של העבודה יוצע עיון מחדש בשאלת קבילותה של הבדיקה בהליכים הפליליים, תוך סקירת הטיעונים בעד ונגד קבילות הבדיקה, ותוצע בחינה מחודשת של טיעונים אלו. הפרק האחרון של העבודה, יסכם בקצרה את העבודה ומסקנותיה ויציע עמדה אישית באשר לשאלה האם הגיעה העת לשקול מחדש את ההלכות לעניין קבילותה של בדיקת הפוליגרף במסגרת המשפט פליליים.

1. מהי בדיקת פוליגרף?

מקור השם פוליגרף בא מיוונית ומשמעותו המילולית הינו רב רישום (פולי=רב, גרף=רישום).¹ על אף שאין הגדרה מוסכמת וברורה ל"פוליגרף", בהתאם למילון קרפול וסטורם לטרמינולוגיה פוליגרפית, שאומץ על ידי איגוד הפוליגרף האמריקאי, הוגדר הפוליגרף כ"מכשיר אשר קולט ומתעד בו זמנית פעילות פיזיולוגית של גוף האדם, באמצעות ארבעה ערוצים ו/או חיישנים לפחות, המופנים למערכות הבאות: לחץ הדם, מוליכות חשמלית של העור ומערכת הנשימה."²

משכך הרי שבדיקת הפוליגרף, אשר מכונה לעיתים קרובות גם כ"גלאי שקר" או "מכונת אמת", מתבצעת באמצעות מכשיר אשר מתיימר להבחין בין דברי אמת לדברי שקר, באמצעות קליטה ורישום של תגובותיו הפיזיולוגיות של הנבדק. מטרתה של הבדיקה היא לאפשר לבדוק להבחין ולהשוות בין תגובותיו של הנבדק לשאלות שנשאלות ולזהות תגובות התרגשות שמאפיינות אמירת שקר לבין תגובות המאפיינות אמירת אמת.

הבדיקה פועלת על יסוד ההנחה, כי בשעת מתיחות נפשית, אשר נובעת מאמירת שקר באופן מודע, מתרחשים בגוף האדם שינויים נפשיים בלתי נשלטים, כגון, פחד, התרגשות, מבוכה וכדומה, להם יש השפעה ישירה על תגובותיו הפיזיולוגיות של האדם, ביניהם; עלייה בלחץ דם, שינוי בקצב הדופק ושינוי במוליכות החשמלית של העור, כאשר מטרת המכשיר היא לרשום את עצמת השינויים, ועל סמך שינויים אלו לבחון האם הנבחן דובר אמת.³ תוצאות הבדיקה, הם רישומים המשקפים את התגובות של הנבדק לשאלות שהוא נשאלת, כאשר על בסיס רישומים אובייקטיביים אלו, ניתנת פרשנותו המקצועית של מומחה פוליגרף, אשר נסמכת על ניסיונו ופרשנותו הסובייקטיבית לרישומים, תוך הסקת מסקנה האם הנבדק דבר "אמת", בהתבסס על שלוותו ותגובתו הפיזיולוגית בעת שתשובתו ניתנה.⁴

אף על פי כן, קיימת מחלוקת לעניין יעילותו המוכחת מדעית של המכשיר, באשר ליכולתו לגלות את האמת, דבר אשר תורם להיעדר הגדרה מוסכמת למכשיר. מצד אחד יש הטוענים כי מדובר במכשיר מדעי שיש ביכולתו המוכחת לגלות את האמת או את כנותו של האדם באשר לתשובותיו, ומצד שני, המתנגדים טוענים כי המכשיר מפוקפק מבחינה מדעית וחסר יכולת תיקוף ומהימנות אמפירית, כנדרש מכל תחום מדעי.⁵

בנוסף להיעדר הגדרה כללית מוסכמת למכשיר, גם הגדרתו המשפטית של המכשיר שנויה במחלוקת, וזאת על אף שמערכות משפט רבות בעולם כולל, מערכת המשפט הישראלית, משתמשים באופן נרחב בבדיקת הפוליגרף, למטרות שונות, ביניהם גם כראייה קבילה לסייע בהליכים משפטיים, כפי שיורחב בפרק הרביעי של העבודה.

אסף זגורי ואברהם זגורי, "דין הפוליגרף כבדיקה וכראיה", הוצאת נבו (תשע"ב-2011), עמ' 29.¹
Donald Karpohl and Shirley Stum, **Terminology Reference for the Science of Psychophysiological Detection of Deception**, 31 (3) Polygraph 154, 2002, כפי שצוטט מאסף זגורי ואברהם זגורי לעיל, בעמ' 30.²
אסף זגורי ואברהם זגורי, לעיל ה"ש 1; וגם אפרת פינק ורתם רוזנברג רובינס, "הפוליגרף כמכשיר לגילוי האמת או כראיה מדעית: עיון מחדש בסוגיית קבילות הפוליגרף בהליכים פליליים" **הפרקליט** ג' 3 (תשע"ג-2012), עמ' 6-5.³
אפרת פינק ורתם רוזנברג רובינס לעיל.⁴
אסף ואברהם זגורי, לעיל ה"ש 1, בעמ' 31.⁵